

Dialektyzacja

Stylizacja językowa w *Chłopach* i *Weselu*

Stylizacja językowa

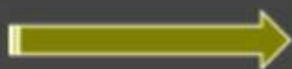
polega na świadomym wprowadzeniu
do jakiejś wypowiedzi (mającej określony styl)
- elementów innego stylu.

Rodzaje stylizacji językowej

Archaizacja

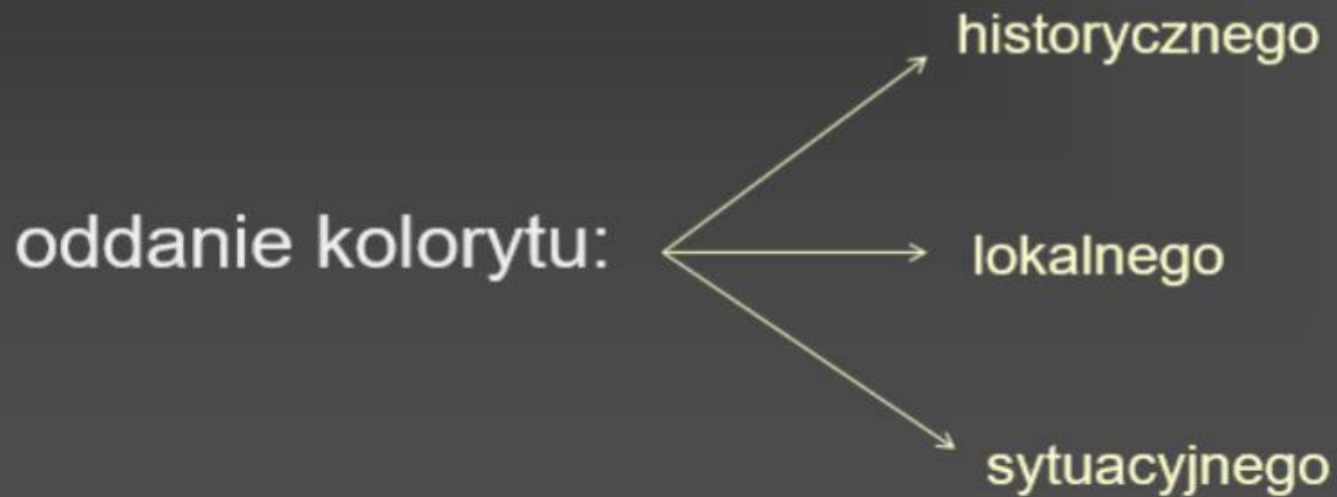
Dialektyzacja (stylizacja gwarowa)

Kolokwializacja (stylizacja na język potoczny)

Funkcja stylizacji

Dialektyzacja

polega na sięganiu do zasobów dialektów polskich (np. gwara podhalańska, łowicka) w celu scharakteryzowania środowiska lub bohatera wiejskiego, nadania utworowi odpowiedniego kolorytu lokalnego, przybliżenia obyczajowości i mentalności mieszkańców wsi.

występuje np. w *Chłopach* W.S. Reymonta, *Na Skalnym Podhalu* K. P. Tetmajera, *Konopielce*, E. Redlińskiego

Obszary językowe poddawane dialektyzacji

- fonetyczne, np. zwiesna, wiater, letko,
- fleksyjne, np. ze ziemie, zwolniał,
- leksykalne, np. ździebko, kajś, kiej, jeno, gdziesik,
- składniowe, np.. „ jeno że nic o tym nie wiedział i nic nie czuł kromie tej potrzeby głuchej a nieprzepartej, bych siać”

Przykłady dialektyzacji

Obszar językowy – rodzaje dialektyzmów	Przykłady z <i>Chłopów</i>
Dialektyzmy fonetyczne – gwarowe brzmienia wyrazów	krześciajnin, somsiad, la, gront, dufać, bych
Dialektyzmy fleksyjne – gwarowe formy wyrazów	stajała, któren, marnacja, biedowanie, winowaty, zamrzeć
Dialektyzmy leksykalne (wyrazowe) – gwarowe słownictwo	jeno, poredzić, juści, gadzina, spyścić, kłyżnić, ćma, kiej, drzewiej, marnować, pogorzel, chudziak,
Dialektyzmy składniowe – sposób budowania zdania typowy dla gwary chłopskiej	„nie popuszczaj ni na to oczymgnienie”, „Dyć wesele od tego, bych zawziętość stajała”

Dialektyzacja w *Chłopach*

- ▶ dialektyzacja pojawia się na wszystkich poziomach organizacji językowej tekstu (przede wszystkim na poziomie leksykalnym);
- ▶ język bohaterów utworu Reymonta nie jest wiernym odzwierciedleniem cech dialektu mazowieckiego (brak mazurzenia);
- ▶ efekt dialektyzacji został osiągnięty przez wprowadzanie archaizmów (np. jeno, drzewiej);
- ▶ cechy językowe, zbliżające język utworu do mowy mieszkańców wsi, nie pozwalają łączyć go z jakąkolwiek gwarą czy dialektem polszczyzny początku XX wieku (metoda twórcza Reymonta polegała na stworzeniu dzieła uniwersalnego, ponadregionalnego¹);
- ▶ dialektyzacja jest jednym z elementów realistycznej kreacji świata przedstawionego w powieści.

Językowy obraz świata

Językowy obraz świata stanowi odzwierciedlenie postrzegania rzeczywistości otaczającej człowieka w jego języku naturalnym. Badania językoznawstwa dążą m.in. do ukazania zależności między warunkami życia i kulturą a językiem. Zależność ta ujawnia się za pomocą rozmaitych kategorii językowych (cech gramatycznych, derywacyjnych, frazeologizmów, pól wyrazowych itd.).

„Chłopska” wizja świata

- ▶ dualistyczna koncepcja rzeczywistości (np. przeświadczenie, że świat zbudowany jest z dwóch „wymiarów” – rzeczywistego, odnoszącego się do codziennego życia człowieka i ponadnaturalnego, związanego z rzeczywistością duchową, kształtującego życie człowieka);
- ▶ religijność (np. chrześcijańska religijność związana z kultem Jezusa Chrystusa i Jego miłosierdzia, podkreślenie wyjątkowości niedzieli w stosunku do innych dni tygodnia);
- ▶ przejawy tabu językowego w odniesieniu do zła (np. zły jako eufemistyczne określenie diabła);
- ▶ kult ziemi (np. podkreślenie wartości ziemi za pomocą epitetu święta, deifikacja ziemi);
- ▶ definiowanie ludzkiego życia w kontekście wspólnoty (np. życie we wspólnocie jako sposób na pokonanie trudów egzystencji, tylko życie we wspólnocie nabiera znaczenia)